

ställa ett metodstöd "Stödja vuxna personer med nedsatt beslutsförmåga att uttrycka sin vilja".* Syftet är att vuxna personer med nedsatt beslutsförmåga som har insatser enligt Socialtjänstlagen (SoL) och Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) i högre grad än i dag ska få ta del av insatser som de vill ha och har behov av. Målgruppen för metodstödet är personal som arbetar inom socialtjänsten samt personer som upprättar genomförandeplaner.

Övrigt

Tidskriften Intra besökte Luleå den 28 februari 2017 för att göra ett reportage om AKK-projektet, i nummer 1, 2017 av tidskriften finns

ett tredsidigt reportage om projektet. Intra har även bjudit in projektet för att delta på Intradagarna i Stockholm i september 2017, och jag har även blivit ombedd att skriva artiklar till tidskriften.

Intra är en fri och obunden tidskrift som ägs av en ideell stiftelse. Intra riktar sig till personal, tjänstemän, anhöriga och förtroendevalda. Sedan 1991 så har Intra informerat om nya metoder, ny litteratur, forskning och lagstiftning. Intra vill inspirera och lära ut.

Kommunikationskarnevalen 2017

Göteborgs stad och DART, Sahlgrenska universitetssjukhuset bjöd

in AKK-projektet, individ och familjeomsorgen till 2017 års kommunikationskarneval. Årets tema på karnevalen var "Hands on AKK - hur kan vi få AKK att fungera i vardagen?". Teamet medverkade med en 90 minuters workshop med ca 35 deltagare från olika delar i landet. Som avslutning på workshopen så berättade undertecknad om arbetet med AKK-projektet i Luleå.

Peter Hedström Dunham, projektledare, Luleå

*Ida Andersson från SÖK deltar i samma fokusgrupp. Red:s anm.

Samtal med en forskare

I förra numret startade vi något vi kallar "Samtal med en forskare" och som vi hoppas ska återkommer i några nummer framöver. I detta nummer är det Maja Sigurd Pilesjö,

assistent professor vid Syddansk universitet i Odense, Danmark som svarar på våra frågor.

Berätta kort om din egen forskning

Min forskning handlar om samtal med AKK. Jag har gjort mikroanalytiska detaljstudier av samtal mellan några barn som använder kommunikationshjälpmedel och deras vardagliga samtalspartners. Jag har tittat väldigt noga på hur deltagarna i samtalet bygger upp ett bidrag i konversationen, en s.k. tur, och hur de hanterar turtagning i samtal. Det visade sig att det finns mönster för hur detta görs. Samtalspartners har en mer utvecklade roll än i talade samtal. Samtalspartnern uttalar/artikulerar oftast

det som utpekats av AKK-brukaren i direkt anslutning till utpekningen. Det har visat sig gälla både när hög- som lågteknologiska kommunikationshjälpmedel används. Kommunikationshjälpmedlet används av båda parter i samtalet. Det visade sig också att blickar och andra kroppsrörelser är viktiga, men oftast inte uppmärksammade, resurser i turtagningen.

Berätta om vad du gör just nu

Nu har jag glidit in mer på hur samtalspartners gör för att stödja kommunikationsutvecklingen för målgruppen. Jag har studerat noga vilka strategier samtalspartnern kan använda för att ge utrymme i samtalet och bjuda in till delaktighet i samtalet, och då även hur samtalspartnern kan använda kommunikationshjälpmedlet i samtalet. Jag fokuserar just nu på hur samtalspartnern använder kommunikationshjälpmedlet i ett pedagogiskt/stöttande syfte i samtal – pekpratar

Maja Sigurd Pilesjö, logoped, PhD, postdoktoral forskare, assisterande professor vid Syddansk universitet, Odense.

– och på dess interaktionella konsekvenser.

Vilka är de största utmaningarna inom kommunikationsområdet?

Att man tror att det här området är lätt och att man har för låga krav och förväntningar på AKK-målgruppens kommunikation.

Målgruppens heterogenitet. Svårt att representera/diskutera alla individer som ingår. Det är lätt att det blir en diskussion om hjälpmedelsanvändande personer med god kognitiv och språklig förmåga.

Att man fortfarande tror att AKK = ett hjälpmedel.

Konsekvensen blir att användandet av (hög-)teknologiska kommunikationshjälpmedel oftast blir målet för interventionen istället för att personens kommunikativa behov skall tillgodoses. Behoven kan ju tillgodoses med hjälp av väldigt många metoder och resurser (vokalisation, blick, foton, objekt i rummet, symboler, förvarade på olika sätt, kontexten, samtalspartnern).

Att man tror att ett kommunikationshjälpmedel (hög- som lågteknologiskt) fungerar som en protes och inte påverkar kommunikationen. Alla resurser som tillförs påverkar kommunikationen på något sätt. Det skapas en annan s.k. ”ekologisk balans” i samtalet. AKK-samtal behöver inte vara sämre fungerande samtal, bara ett annorlunda slags samtal, karakteriserade av mer multimodalitet och samkonstruktion. Samtalspartnern får en utvidgad roll. Dessa samtal skall dock utföras med försiktighet och medvetenhet.

Det verkar finnas ett gap i kunskapen och förväntningar i samtal med AKK. Antingen fokuserar man på det relationella och tidigt samspel eller så fokuserar man på att personen ska kunna säga eller skriva allt, med komplett syntax och narrativer. Men det finns något ”mitten mellan” – och det där mitten mellan behöver stöd i att utvecklas.

Har du någon uppmaning till våra läsare?

Fortsätt att möta personen med omfattande kommunikativ funktionsnedsättning på dennes nivå, det är

”AKK-samtal behöver inte vara sämre fungerande samtal, bara ett annorlunda slags samtal, karakteriserade av mer multimodalitet och samkonstruktion”

givande för bägge parter. Samarbeta med närstående och andra yrkesgrupper! Fortsätt att förkovra dig! Om du lägger till en resurs i kommunikationen, som t ex ett kommunikationshjälpmedel, ta aldrig bort de som redan finns. Lägg till och låt användaren välja när och med vem hen vill använda det ena eller andra systemet. Tänk på att AKK-kommunikatören inte har obegränsat med tid. Det finns mycket som ska hinnas med i vardagen och prioriteringar måste göras. Tänk in cost-benefit i allt du rekommenderar. Vad vinner vi med detta? Vad hinner vi inte med om vi väljer detta? Ha inte för höga förväntningar på högteknologiska kommunikationshjälpmedel. De kan lösa en del av problemen men inte alla. Och ha ett långsiktigt perspektiv.

Nämn dina topp-3-artiklar/böcker på området

Finns naturligtvis många, men jag är mycket förtjust i de här:

Bloch, S., Wilkinson, R. (2004). The understandability of AAC:

A conversation analysis study of acquired dysarthria. *Augmentative and Alternative Communication*, 20, 272-282.

Viktig referens för mig när jag skrev min avhandling, Budskapet är väldigt viktigt. Vi befinner oss ofta på gungfly när vi kommunicerar med en person som inte talar med munnen. Referenten är oklar – vilket ord vill hen komma fram till? Samtalsämnet är ofta oklart. Trots att vi faktiskt kan ha klart för oss vad för ord AKK-kommunikatören uttrycker så kan det ändå vara svårt att förstå hur det hänger ihop med samtalsämnet. Vi ska vara medvetna om hur svårt det är och vi ska vara ödmjuka när vi gör det.

Smith, M., & Murray, J. (2016). *The Silent Partner? Language, Interaction and Aided Communication*. Guildford: J & R Press Ltd.

Ny bok som behandlar ämnet på djupet. Boken innehåller kapitel om de annorlunda förutsättningarna som en AKK-kommunikatör har för språkutveckling och även kognitiv utveckling. Sedan handlar det också om hur interaktionen blir med dessa annorlunda resurser. Lite synd att den bara fokuserar på hjälpmedelsberoende kommunikation dock.

von Tetzchner, S. (2015). The semiotics of aided language development. *Cognitive Development*, 36, 180-190.

En artikel som verkligen säger några ord i rättan tid enligt mig!

Referens:
Sigurd Pilesjö, M. (2012). *Organizational patterns of interaction between children with severe speech and physical impairment and their everyday communication partners*. Ph. D. Dissertation. Dep. of Language and Communication, Syddansk universitet, Danmark.